

Порядок звернення до Європейського суду з прав людини

Конституція України гарантує кожному право після використання всіх національних засобів правового захисту звертатися за захистом своїх прав і свобод до відповідних міжнародних судових установ чи до відповідних органів міжнародних організацій, членом або учасником яких є Україна (ч. 4 ст. 55).

Що таке Європейський суд з прав людини?

Європейський суд з прав людини (далі – Суд) – це міжнародний судовий орган Ради Європи, який розглядає заяви, подані особами, що скаржаться на порушення своїх прав та свобод, визначених Конвенцією про захист прав людини та основоположних свобод 1950р. (далі – Конвенція) та протоколами до неї, згоду на обов'язковість яких дана державою учасницею Конвенції та її протоколів. Україна, як член Ради Європи ратифікувала Конвенцію та протоколи № 2,4,6,7,9,10,11,12,13,14,14-bis,15,16, тому рішення Суду проти України є обов'язкові до виконання нашою державою згідно ст.46 Конвенції та ст.2 Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» від 23.02.2006.

Які права захищає Конвенція?

Держави, які ратифікували Конвенцію, або, як їх ще називають «держави - учасниці», взяли на себе зобов'язання гарантувати дотримання основоположних громадянських та політичних прав, визначених у Конвенції, щодо кожної людини в межах своєї юрисдикції незалежно від її громадянства. Конвенція захищає, зокрема, право на життя, право на справедливий судовий розгляд, право на повагу до приватного та сімейного життя, право на вираження поглядів, свободу думки, совісті та релігії, захист права власності та інші. Вона також забороняє, зокрема, тортури або нелюдське чи таке, що принижує гідність, поводження або покарання, примусову працю, свавільне й незаконне позбавлення волі, дискримінацію у використанні прав і свобод, гарантованих Конвенцією.

Що саме може бути оскаржено до Суду ?

До Суду можна оскаржити лише поведінку (рішення, дії, бездіяльність) держави в особі її органів, установ, організацій, посадових осіб чи інших владних суб'єктів. Суд до поведінки держави прирівнює і діяльність органів місцевого самоврядування.

Зверніть увагу: Суд розглядає заяви щодо порушень лише тих прав та свобод, що гарантовані Конвенцією.

Відповідачем у Суді завжди є Уряд держави, проти якої подається заява. Україну як відповідача у Суді представляє Уповноважений у справах Європейського суду з прав людини .

Слід мати на увазі, що розгляд скарг на дії приватних осіб або держав, які не є учасниками Європейської конвенції про захист прав людини, **не належить до компетенції Суду**. Наприклад, якщо Ваш спір виник щодо невиплати заробітної плати на приватному підприємстві, з приводу меж земельної ділянки з Вашим сусідом, або щодо розподілу спадщини, – до Суду звертатися немає сенсу. Лише, якщо при розгляді цих чи інших питань національні (тобто українські) органи, зокрема суди, порушили Ваше право на справедливий судовий розгляд або інше право, що гарантоване Конвенцією, тоді Ви маєте можливість звернутися до Суду.

Хто може звернутися до Суду?

Конвенція розрізняє два види заяв: індивідуальні, які подаються будь-якою особою чи групою осіб, компанією чи неурядовою організацією стосовно порушення їх прав; та міждержавні заяви, подані однієї державою проти іншої.

Зміст заяви.

Зміст заяви повинен містити: (a) ім'я, дату народження, громадянство та адресу заявника і, якщо заявник є юридичною особою, повну назву, дату створення чи реєстрації, офіційний реєстраційний номер (за наявності) та офіційну адресу; (b) якщо у заявника є представник, ім'я останнього, адресу, номери телефону і факсу та електронну адресу; (c) якщо у заявника є представник, дату та оригінал підпису заявника в розділі формуляру, відведеного для довіреності; також у цьому розділі формуляру має бути оригінал підпису представника на підтвердження його/її згоди діяти в інтересах заявника; (d) найменування Договірної Сторони або Сторін, проти яких подається заява; (e) стислий і розбірливий виклад фактів; (f) стислий і розбірливий виклад стверджуваного порушення (порушень) Конвенції та відповідних аргументів; (g) стислий виклад інформації про дотримання заявником умов прийнятності, викладених у статті 35 § 1 Конвенції.

На якій мові подавати заяву?

Заява подається заявником офіційною мовою однієї з країн, які ратифікували Конвенцію, тобто можна українською, а підписувати її може заявник особисто або його представник. При чому якщо раніше обов'язково подавалась довіреність на представництво інтересів заявника, то тепер не потрібно направляти окрему довіреність, а у формулярі заяви лише слід заповнити розділ C або D, в якому заявник своїм підписом підтверджує те, що уповноважує конкретну особу діяти від його імені, а представник заявника своїм підписом підтверджує своєю згоду представляти інтереси заявника у Суді.

Як завіряються додатки до заяви?

Додатки до заяви подаються у копіях не більше як на 20-ти сторінках, які не потрібно завіряти окремо, це можуть бути копії судових та інших рішень чи документи заходів, на які скаржитися заявник чи які підтверджують, що заявник використав усі національні засоби правового захисту. При цьому варто пам'ятати, що копії позовних заяв, апеляційні та касаційні скарги подаються з штампом вхідної кореспонденції канцелярії відповідного суду. Також документи, які долучаються як додатки не слід скріплювати степлером, склеювати чи прошивати, копії документів бажано щоб були односторонні та обов'язково складені в хронологічному порядку, пронумеровані та чітко позначені.

Який строк для звернення до Суду?

Подача індивідуальної заяви можлива лише у випадку, коли дотримано умови прийнятності, визначені ст.35 Конвенції, тобто Суд може розглядати справу лише після того, як було вичерпано всі національні засоби юридичного захисту і впродовж шести місяців від дати постановлення остаточного рішення на національному рівні та заява належним чином оформлена. Цей шестимісячний строк зазвичай визначається з дати, коли найвища судова чи адміністративна інстанція, що уповноважена вирішувати справу, прийняла у ній рішення, або коли заявник чи його юридичний представник були повідомлені про це рішення. Якщо не існує ефективних засобів правового захисту щодо заяви, шестимісячний строк відлічується від дати оскаржуваного акту, події чи рішення. Датою подання заяви є дата, коли формуляр, що відповідає всім вимогам цієї статті, був надісланий на адресу Суду. Датою відправлення

вважатиметься дата поштового штемпеля. Але незважаючи на це, Суд може, якщо вважатиме це виправданим, вирішити, що датою подання заяви повинна вважатися інша дата. Направляти заяву потрібно вчасно і виключно поштою на адресу: The Registrar European Court of Human Rights Council of Europe F-67075 Strasbourg cedex, так як заява повинна надійти до Суду з оригіналом підпису заявника чи представника.

Також слід вказати, що 05 жовтня 2017 року Верховна Рада України ратифікувала Протоколи № 15 та № 16 Конвенції, де одним із положень Протоколу №15 передбачено скорочення терміну подання заяви з 6 місяців до 4 від дати постановлення остаточного рішення на національному рівні. А Протокол №16 закріплює право Верховного Суду звертатися до Європейського суду з прав людини за наданням консультативних висновків з принципових питань, які стосуються тлумачення або застосування прав і свобод, визначених Конвенцією або протоколами до неї. Проте Протокол № 15 та №16 поки що не набрали чинності.

Чи потрібно платити судовий збір?

Судовий збір за подання заяви до Суду не сплачується, тобто розгляд справи здійснюється безкоштовно.

Адреса Суду

Усю кореспонденцію необхідно надсилати за адресою:

The Registrar
European Court of Human Rights
Council of Europe
F-67075 STRASBOURG CEDEX
FRANCE – ФРАНЦІЯ.

Де можна знайти формуляр заяви в електронному вигляді?

Формуляр заяви до Суду, розміщений на його сайті <http://www.echr.coe.int>, а також на сайті Міністерства юстиції України за посиланням <http://old.minjust.gov.ua/162>.

Інформує відділ судової роботи та міжнародного співробітництва Головного територіального управління юстиції в Одеській області